Suomen ympäristökeskus SYKE
Finnish Environment Institute /
Finlands miljöcentral



7.11.2019 SYKE-2019-J-95

Eduskunnan asunto- ja ympäristöjaosto

Pyyntö 22.10.2019
Kuuleminen 8.11.2019

**HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020**

1. Itämereen ja sisävesiin kohdistuvat toimet ja niiden rahoitus momenteittain

*35.10.22 Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v), 20 235 000 euroa.*

Määrärahaa ehdotetaan kasvatettavaksi noin 2 miljoonalla eurolla vuoteen 2019 verrattuna.

*SYKE pitää hyvänä sitä, että määrärahaa esitetään selkeästi kohdennettavaksi Itämeren ja vesien suojelun edistämiseen, vesiensuojelun tehostamisohjelman jatkamiseen sekä vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden kannalta tärkeiden alueiden kartoitukseen (VELMU-ohjelma).* Vesienhoidon tehostamisohjelmalle on esitetty rahoitusta myös momenteilla 35.10.20 sekä 35.10.61 yhteensä 11,5 miljoonaa euroa.

Määrärahaa esitetään käytettäväksi ympäristöhallinnon tarvitsemien laboratorio- ja muiden ympäristötehtävien sekä tiedonhallinnan palveluiden hankintaan 4 125 000 euroa. *SYKE kiinnittää huomiota siihen, että vesien tilaa koskevan tiedon laadussa on ollut ulkoistamisen jälkeen merkittäviä ongelmia. SYKE pitää välttämättömänä, että laboratorio- ja näytteenottopalveluiden kilpailutuksessa varmistetaan, että laatuongelmat poistuvat, tai kyseiset tehtävät järjestetään uudella tavalla.*

Rahoituksen avulla olisi tärkeää tukea mm. vesistökunnostusverkoston toimintaa. Verkosto on kunnille ja kansalaisille suunnattu palvelu, jonka tavoitteena on varmistaa kunnostukseen liittyvän asiantuntijatuen saatavuus sekä tarjota foorumi toimijoiden väliselle yhteistyölle sekä osaltaan varmistaa, että kunnostustoiminta edistää vesienhoidon tavoitteiden toteutumista.

Tässä lausunnossa on tarkasteltu momentin 35.10.22 käyttöä Itämereen ja vesienhoitoon liittyviin toimiin ja niiden rahoitukseen. *SYKE haluaa tuoda esiin sen, että myös momentin muut käyttökohteet, kuten ilmastopolitiikan valmistelu sekä kiertotalouden vauhdittaminen, ovat kestävän kehityksen tavoitteiden kannalta erittäin merkittäviä.*

*35.10.61 Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v), 15 542 000 euroa*

Määrärahaa ehdotetaan supistettavaksi 0,5 milj. € vuoteen 2019 verrattuna.

Suomi sitoutunut siihen, että sisävesien ja rannikkovesien hyvä tila on saavutettu viimeistään vuoteen 2027 mennessä. Suunnitellut toimenpiteet on kirjattu valtioneuvoston vuonna 2015 hyväksymiin vesienhoidon suunnitelmiin ja merenhoidon toimenpide-ohjelmaan vuosille 2016-2021.

*SYKE pitää erittäin hyvänä sitä, vesienhoidon tehostamisohjelman toimeenpanoon sekä vesistöjen ja merialueiden tilan parantamiseen tähtäävien toimenpiteiden toteutukseen ohjataan merkittävästi voimavaroja.*

*SYKE pitää tärkeänä, että rahoitusta suunnataan myös vesien- ja merenhoitotoimen-piteiden vaikutusten järjestelmälliseen seurantaan ja arviointiin sekä uusien kustannustehokkaiden ja automaattisen menetelmien kehittämisen niin sisävesillä kuin rannikko- ja avomerialueillakin.* Tämä mahdollistaa vesien- ja merensuojelutoimien kustannustehokkuuden ja vaikuttavuuden parantamisen. Panostus mahdollistaa osaltaan myös ilmastonmuutoksen vaikutusten ennakoinnin Itämeren alueella sekä vesien ja merenhoidon toimien suuntaamisen tarkoituksenmukaisella tavalla ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi.

Määrärahaa ehdotetaan käytettäväksi myös pohjavesien tilan parantamiseen sekä pilaantuneiden alueiden kunnostamiseen. *SYKE kiinnittää huomiota siihen, että pohjavesien merkitys yhdyskuntien vesihuollon kannalta tulee todennäköisesti kasvamaan.* Pilaantuneiden alueiden kunnostamisen avulla voidaan vähentää pohjavesien laatuun liittyviä riskejä. Ilmastonmuutoksen ennakoidaan vaikuttavan pohjavesien muodostumiseen sekä poikkeuksellisten sateiden että kuivuusjaksojen myötä.

Määrärahaa voidaan käyttää myös ympäristövahinkojen ennaltaehkäisyyn. SYKE näkee tarpeelliseksi, että määrärahaa voitaisiin suunnata myös onnettomuustilanteista aiheutuvien ympäristövahinkojen rajaamiseen.

SYKE tukee pyrkimyksiä edistää Suomen vesialan liiketoimintaa, kilpailukykyä ja vientimahdollisuuksia tukemalla uusien teknologioiden käyttöönottoa ja hyvien käytäntöjen jakamista. SYKE on ollut mukana Suomen vesifoorumin toiminnassa alusta alkaen ja osallistunut Sinisen biotalouden kansallisen kehittämissuunnitelman sekä tutkimus- ja osaamisagendan valmiste-luun. SYKE on toteuttanut lukuisia vesiin liittyviä hankkeita mm. Keski-Aasiassa ja Etelä-Amerikassa. Uusia yhteistyöhankkeita on vireillä mm. Kiinassa, Iranissa ja Etelä-Afrikassa. SYKE näkee mahdollisuuksia lisätä yhteistyötä myös Arktisella alueella.

Tässä lausunnossa on tarkasteltu momentin 35.10.61 käyttöä Itämereen ja vesienhoitoon liittyviin toimiin ja niiden rahoitukseen. *SYKE pitää myös momentin muita käyttökohteita, kuten Kestävä kaupunki- ohjelman sekä puurakentamisohjelman tukemista, kestävän kehityksen tavoitteiden kannalta erittäin merkittävinä*.

SYKE
Suomen ympäristökeskus SYKE | Finnish Environment Institute | Finlands miljöcentral
Latokartanonkaari 11
00790 HELSINKI
FINLAND
+358 2952 51000
kirjaamo.syke@ymparisto.fi
www.syke.fi
Y-tunnus 0996189-5

2. Mom. 35.01.04 Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot

35.10.04 Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v), 23 374 000 euroa

Määrärahaehdotus sisältää vuoden 2019 talousarvioon verrattuna useita lisäyksiä ja vähennyksiä. Nettomääräisesti määrärahaa ehdotetaan kasvatettavaksi 350 000 eurolla.

Hallitusohjelmassa on varauduttu ympäristöhallinnon ja –tutkimuksen voimavarojen lisäämiseen 2,8 miljoonalla eurolla. *SYKE kiinnittää huomiota siihen, että edellisellä hallituskaudella pelkästään SYKEn toimintamenorahoitusta leikattiin erillispäätöksellä 2,0 miljoonalla eurolla.* Toimintamenorahoitus kattaa SYKEn toiminnan kustannuksista vain noin 40%, mikä on poikkeuksellisen pieni verrattuna verrokkilaitoksiin. SYKE on pystynyt kattamaan toimintamenorahoituksen supistumista vuosina 2014-2019 lisäämällä ns. ulkoista rahoitusta sekä tehostamalla ja osin supistamalla toimintaansa. SYKE on menestynyt sekä kotimaassa että Euroopassa tutkimus-, selvitys- ja kokeilutoiminnan rahoituksen hankin-nassa, mitä voi pitää myönteisenä. Hankerahoituksen kasvu sitoo kuitenkin merkittävästi toimintamenorahoitusta omarahoitusosuuksien kattamiseen. Esimerkiksi alue- ja ympäristöpolitiikan kannalta tärkeät Euroopan Unionin rahoituslähteet, kuten EAKR, LIFE ja LIFE IP edellyttävät 30-45% omarahoitusosuuksia kokonaiskustannuksista.

Toimintamenorahoituksen supistuminen on vaikeuttanut pitkäjänteistä työtä mm. kansalaisia, julkista hallintoa sekä elinkeinoelämää palvelevien sähköisten palveluiden kehittämisessä ja sisältöjen pitämisessä ajantasaisina. Tällaisia palveluita ovat mm. useat yleiseen käyttöön tarkoitetut verkkosivustot ( www.ymparisto.fi, www.vesi.fi, www.ilmasto-opas.fi, www.jarviwiki.fi, www.luonnontila.fi ja www.meriopas.fi) sekä pääosin asiantuntijakäyttöön suunnatut sähköiset tietopalvelut.

SYKE valmistelee yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa uudistamisohjelmaa, jonka avulla ympäristötietovarannot saataisiin nykyistä monipuolisemmin käyttöön. Yhteistyötä tehdään myös maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Investointiesitys valmistunee vuoden 2020 aikana. *SYKE esittää vuodelle uudistamisohjelman suunnittelun sekä nykyisten palveluiden kehittämisen ja sisällöllisen ylläpidon turvaamiseksi yhteensä 500 000 euron lisämäärärahaa joko vuoden 2020 talousarvioon tai lisätalousarvioon.*

Tutkimusalus Arandan toiminnan ja rahoittamisen ratkaisut vaikuttavat SYKEn rahoitus-tilanteeseen merkittävästi. Arandan toiminnan järjestelyä siten, että aluksen käyttö ja rahoitus voidaan järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla, on valmisteltu yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa vuonna 2019. Vuoden 2020 osalta rahoitus on pääosin kunnossa. Vuoden 2019 talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä lisättiin 240 000 euron kertaluonteinen määräraha, jolla varauduttiin aluksen huolto- ja korjauskustannusten kattamiseen. Määräraha ei kattanut vuonna 2019 aiheutuneita kustannuksia, mutta se on pidemmällä aikavälillä todennäköisesti riittävä. *SYKE kiinnittää huomiota siihen alus tullee peruskorjauksesta huolimatta vaatimaan jatkossakin korjauksia, joiden kustannuksia on vaikeaa ennakoida, minkä vuoksi SYKE esittää 240 000 euron määrärahan lisäämistä pysyväisluonteisesti.*

*SYKE varautuu esittämään tarvittaessa täydentäviä esityksiä vuoden 2020 lisätalousarvioihin sekä vuoden 2021 talousarvioon.*

Lausunnon valmisteluun ovat Suomen ympäristökeskuksessa osallistuneet palvelujohtaja Harri Juvonen sekä tietohallintojohtaja Jukka Santala.

SYKE
Suomen ympäristökeskus SYKE | Finnish Environment Institute | Finlands miljöcentral
Latokartanonkaari 11
00790 HELSINKI
FINLAND
+358 2952 51000
kirjaamo.syke@ymparisto.fi
www.syke.fi
Y-tunnus 0996189-5